

RAPORTUL nr. 8

**Misiunea de Observare a alegerilor pentru
funcția de Președinte al Republicii Moldova
din 1 (15) noiembrie 2020**

ZIUA ALEGERILOR. TURUL II.

Publicat la 20 noiembrie 2020

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri nonprofit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație. Conținutul raportului poate fi supus revizuirilor redacționale.

Raportul este elaborat în cadrul Misiunii de observare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 noiembrie 2020, desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, al Departamentului Buna Guvernare al Fundației Soros Moldova prin proiectul „Monitorizarea alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020”, precum și al Consiliului Europei prin proiectul „Suport pentru observarea civică a alegerilor prezidențiale din 2020 în secțiile de votare create în străinătate”. Componenta „Discursul instigator la ură” este susținută de către Departamentul justiție și drepturile omului al Fundației Soros Moldova prin proiectul „Consolidarea unei platforme de dezvoltare a activismului și educației de Drepturi ale Omului în Republica Moldova – etapa a IV-a”.

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul acestui raport aparține Asociației Promo-LEX și nu reflectă neapărat poziția donatorilor. În cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, prevalează prevederile stabilite de textul în limba română.

Cuprins

SUMAR EXECUTIV.....	4
INTRODUCERE.....	6
I. DESCHIDERA ȘI ÎNCHIDERA SECȚIILOR DE VOTARE.....	8
II. INCIDENTE CONSTATATE PE PARCURSUL ZILEI ALEGERILOR	10
III. REZULTATELE FINALE ALE NUMĂRĂRII VOTURILOR DE CĂTRE PROMO-LEX.....	22
LISTA DE ABREVIERI	24
ANEXE.....	25

SUMAR EXECUTIV

Constatări generale privind organizarea și desfășurarea turului doi al alegerilor prezidențiale. MO Promo-LEX atrage atenția asupra activismului civic al alegătorilor, prezenți la urne chiar și pe timp de criză pandemică, în creștere comparativ cu scrutinul din 2016. În mod aparte, s-au evidențiat alegătorii din secțiile de votare constituite peste hotarele țării, inclusiv, în contextul epuizării buletinelor de vot până la ora închiderii secțiilor de votare, în cel puțin șase secții din totalul secțiilor organizate peste hotare. MO Promo-LEX reiterează necesitatea implementării unor mecanisme și/sau suplimentare de vot pentru cetățenii cu drept de vot aflați peste hotare.

Pe parcursul zilei alegerilor, în secțiile observate, votarea în general a fost organizată eficient. În același timp, SIAS Alegeri a manifestat disfuncționalități sporadice. Suspiciunile privind oferirea de recompense și transportarea organizată a alegătorilor au caracterizat în special procesul electoral din regiunea transnistreană. Secretul votului a fost afectat de incidența sporită a numărului de cazuri de fotografiere a opțiunii de vot a alegătorilor. Procesul de observare a cunoscut situații izolate de intimidare a observatorilor Promo-LEX de către poliție și funcționarii electorali. Numărarea voturilor a fost, în general, rapidă, ordonată și calmă.

Deschiderea și închiderea secțiilor de votare. Conform art. 55 din Codul Electoral, în ziua alegerilor votarea se efectuează de la 07.00 până la 21.00. Toate SV monitorizate de observatori au fost declarate deschise. Într-un singur caz a fost raportată o abatere de peste 15 minute la deschidere. În același timp, majoritatea absolută a secțiilor de votare observate (98%) s-au închis la ora 21.00.

MO Promo-LEX atrage atenția asupra faptului că cel puțin 34% din totalul SV observate nu sunt încălzite în această perioadă rece a anului. Totuși, comparativ cu primul tur de scrutin când procentul SV neîncălzite era de 43%, atestăm o îmbunătățire a situației.

În continuare, cel puțin 178 SV observate (22%) ignoră norma cu privire la obligativitatea prezentării buletinului de vot tuturor participanților la procesul de numărare de către un singur membru al biroului. Aceasta în condițiile în care în buletin erau incluși doar doi concurenți.

Incidente constatate pe parcursul zilei alegerilor. În urma prelucrării finale a informației raportate de către OTS din SV, precum și de cele din cadrul echipelor mobile, au fost analizate și publicate în comunicate 499 incidente, cu 18 mai multe decât în turul I.

MO Promo-LEX își exprimă îngrijorarea cu referire la minim 13 cazuri de intimidare a observatorilor sau obstrucționarea procesului de observare liberă în secția de votare. Specificăm că în cel puțin cinci cazuri observatorii Promo-LEX au fost obstrucționați de către funcționarii electorali și/sau colaboratorii poliției ca urmare a semnalării unor incidente în secțiile respective.

De asemenea, atragem atenția asupra cazurilor și zvonurilor cu privire la oferirea de recompense alegătorilor (22), care au fost semnalate preponderent la secțiile de votare pentru alegătorii din regiunea transnistreană. În același context MO Promo LEX menționează și cazurile (37) de transportare organizată a alegătorilor.

Cantitativ, cel mai des raportate incidente – 108 cazuri – se referă la fotografierea buletinelor de vot și alte încălcări ale secretului votului (59), deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri (61) și sigilarea contrar normelor legale a urnelor de vot (43).

Comparativ cu turul I al alegerilor prezidențiale, subliniem micșorarea numărului de cazuri raportate privind nerespectarea măsurilor de protecție și prevenire COVID-19. Amintim, în turul I MO Promo-LEX semnalase organele electorale asupra problemei în cauză.

De cealaltă parte, din aceeași perspectivă comparativă, MO Promo-LEX a constatat dublarea cazurilor de deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri, a numărului de încălcări ce țin de fotografierea

buletinelor de vot sau a altor încălcări ale secretului votului și a situațiilor problematice ce se referă la votarea cu urna mobilă.

Rezultatele finale ale numărării voturilor de către MO Promo-LEX. MO Promo-LEX a analizat corectitudinea completării a 2 139 de PV de numărare a voturilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din totalul de 2 143 întocmite. Au fost identificate 16 PV completate cu 37 de erori, depistate în baza formulelor de verificare. Comparativ, numărul proceselor-verbale identificate ca fiind eronate este mai mic față de turul I. În plus, retrospectiv, de la ultimele alegeri prezidențiale (2016) în ziua de 15 noiembrie 2020 MO Promo-LEX a identificat cel mai mic număr de PV eronate.

Rezultatele numărării în paralel a buletinelor de vot pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova nu au indicat asupra unor diferențe majore între datele preliminare CEC și datele finale Promo-LEX.

INTRODUCERE

Raportul nr. 8 este elaborat de Misiunea de observare (MO) Promo-LEX a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020. Raportul cuprinde principalele constatări cu privire la deschiderea și închiderea secțiilor de votare, prezentarea incidentelor semnalate în turul doi al alegerilor prezidențiale, precum și o analiză a rezultatelor numărării în paralel a voturilor realizate de către MO Promo-LEX. Conținutul acestui document poate fi supus revizuirilor redacționale.

Raportul a fost elaborat în baza constatărilor raportate de către observatorii pe termen scurt (OTS) prin SMS. În ziua alegerilor pentru turul al doilea al alegerilor prezidențiale din 1 (15) noiembrie 2020, ca și în primul tur, Promo-LEX a delegat câte un observator pe termen scurt (OTS) în 608 secții de votare (SV), selectate de MO Promo-LEX pe baza unui eșantion stabilit de către o companie sociologică. În plus, în toate cele 42 de secții de votare unde și-au exercitat dreptul de vot alegătorii din regiunea transnistreană a fost repartizat câte un observator static. Procesul electoral din secțiile de votare, din imediata apropiere și traseele de acces către acestea, inclusiv la care au votat alegătorii din regiunea transnistreană, au fost monitorizate de 80 de echipe mobile de observatori. De asemenea, pentru secțiile de votare de peste hotarele țării au fost delegați 61 observatori. Suplimentar primului tur de scrutin, Promo-LEX a detașat observatori instruiți și în domeniul monitorizării întrunirilor publice.

Toți observatorii implicați în procesul de monitorizare au fost instruiți în cadrul seminarelor organizate de Misiunea Promo-LEX. Ei au semnat Codul de conduită¹ al observatorului național independent Promo-LEX, obligându-se să acționeze operativ, cu bună-credință și în mod nonpartizan. Observatorii Promo-LEX au fost instruiți inclusiv privind standardele de protecție în context pandemic COVID-19. Activitatea observatorilor este coordonată de echipa centrală a Asociației.

Drept sursă pentru elaborarea raportului de observare a MO pentru ziua alegerilor au servit constatările OTS raportate în baza a două tipuri de formulare tematice: formular pentru raportarea periodică și formular pentru raportarea incidentelor. Raportarea s-a îndeplinit prin SMS transmise de către observatori și stocate pentru prelucrare pe platforma web www.data.promolex.md. Informația acumulată a fost analizată de către Echipa centrală și prezentată sub forma de comunicate.

De asemenea, Misiunea Promo-LEX gestionează platforma publică web www.electoralamonitor.md, pe care în ziua alegerilor au fost stocate informații relevante (inclusiv cu suport foto/video, care nu conțin date cu caracter personal) din rapoartele observatorilor. În plus, pe această platformă orice cetățean a avut posibilitatea să încarce semnalările sale cu privire la activitățile în context electoral.

MO Promo-LEX a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020 reprezintă un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte. MO Promo-LEX nu este oponent politic al concurenților implicați în procesul electoral, nu este un organ de anchetă și nu își asumă obligația expresă de a proba constatările observate. Cu toate acestea, rapoartele observatorilor sunt însoțite, în măsura posibilităților, de probe fotografice și video. Acestea pot fi puse doar la dispoziția organelor de drept, pe baza solicitărilor corespunzătoare, și în niciun caz la dispoziția concurenților electorali. Totodată, încălcările, inclusiv cele presupuse, care se regăsesc în prezentul raport, trebuie tratate de autoritățile electorale prin prisma prevederilor art. 22, alin. (1), lit. q) și art. 68, alin. (5) din Codul electoral, inclusiv drept sesizări ale observatorilor și urmează a fi examinate conform competenței.

Standardele internaționale la care se face referire în acest raport sunt cele elaborate de ONU, OSCE, Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, Uniunea Europeană și Consiliul Europei. La finele acestui raport sunt formulate recomandări preliminare pentru autoritățile publice, organele

¹ [Codul de conduită](#) al observatorului național independent Promo-LEX.

electorale, concurenții electorali/participanții la referendum și alți actori interesați, cu scopul de a asigura optimizarea procesului electoral.

Misiunea este susținută și raportul este elaborat cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, al Departamentului Buna Guvernare al Fundației Soros Moldova prin proiectul „Monitorizarea alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020”, precum și al Consiliului Europei prin proiectul „Suport pentru observarea civică a alegerilor prezidențiale din 2020 în secțiunile de votare create în străinătate”. Componenta „Discursul instigator la ură” este susținută de către Departamentul justiție și drepturile omului al Fundației Soros Moldova prin proiectul „Consolidarea unei platforme de dezvoltare a activismului și educației de Drepturi ale Omului în Republica Moldova – etapa a IV-a”.

Opiniile exprimate în rapoartele și comunicatele publice ale MO Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

I. DESCHIDEREA ȘI ÎNCHIDEREA SECȚIILOR DE VOTARE

Conform art. 55 din Codul Electoral, în ziua alegerilor votarea se efectuează de la 07.00 până la 21.00. Toate SV monitorizate de observatori au fost declarate deschise. Într-un singur caz a fost raportată o abatere de peste 15 minute la deschidere. În același timp, majoritatea absolută a secțiilor de votare observate (98%) s-au închis la ora 21.00.

MO Promo-LEX atrage atenția asupra faptului că cel puțin 34% din totalul SV observate nu sunt încălzite în această perioadă rece a anului. Totuși, comparativ cu primul tur de scrutin când procentul SV neîncălzite era de 43%, atestăm o îmbunătățire a situației.

În continuare, cel puțin 178 SV observate (22%) ignoră norma cu privire la obligativitatea prezentării buletinului de vot tuturor participanților la procesul de numărare de către un singur membru al biroului. Aceasta în condițiile în care în buletin erau incluși doar doi concurenți, respectiv procedura de numărare nu ar fi fost tergiversată de respectarea prevederilor legale.

1.1. Mențiuni metodologice

Observatorii Promo-LEX au monitorizat procedurile de deschidere a secțiilor de votare, precum și cele de închidere și numărare a voturilor în cadrul a 791 SV. În același timp, pe parcursul zilei alegerilor, inclusiv, prin implicarea celor 80 de echipe mobile, procedurile de vot au fost observate în total în 1529 de secții de votare. Metodologic, subliniem că numărul de constatări per subiecte poate fi diferit în dependență de numărul de SMS validate recepționate de către echipa centrală².

1.2. Deschiderea SV

Toate secțiile de votare observate au fost declarate deschise. Cu o singură excepție, SV au fost deschise exact la ora 7.00 sau devieri nesemnificative.

Tabel nr. 1. Deschiderea secțiilor de votare (în baza a 791 SV)

Perioada	Între 6:50 - 6:59	La 7:00	Între 7:01 - 7:14	După 7.15
Numărul de secții deschise	63 (8%)	695 (88%)	32 (4%)	1

1.3. Accesibilitatea SV

MO Promo-LEX atrage atenția asupra faptului că peste 34% din totalul SV observate nu sunt încălzite în această perioadă rece a anului. Totuși, comparativ cu primul tur de scrutin atestăm o îmbunătățire a situației. Pentru acest indicator, observatorii Promo-LEX au semnalat o creștere a ponderii SV încălzite de la 57% în primul tur la 66% pentru turul doi.

Accesibilitatea secțiilor de votare pentru persoanele cu necesități locomotorii rămâne a fi o provocare pentru cel puțin 48% din secțiile observate.

Tabel nr. 2. Aspecte ale accesibilității SV

Subiectul	DA	NU	Total SV
Secția de votare este accesibilă persoanelor cu dificultăți locomotorii?	799 (52%)	730 (48%)	1529
Secția de votare este încălzită cu agent termic?	1015 (66%)	514 (34%)	1529
Secția de votare este iluminată suficient pentru desfășurarea procedurilor electorale?	783 (99%)	8 (1%)	791

² Rezultatele observării în ziua alegerilor au fost transmise de către observatorii pe termen scurt către echipa centrală în baza de mesaje text. Metodologic, fiecare observator a avut la dispoziție două pauze de maxim o oră fiecare.

1.4. Închiderea SV

Tabel nr. 3. Proceduri de închidere a SV și numărare a buletinelor de vot

Subiectul	DA	NU	Total SV
Secția de votare s-a închis la ora 21.00?	694 (98%)	17 (2%)	711
Au fost întocmite inițial formularele speciale de numărare a rezultatelor votării?	671 (85%)	120 (15%)	791
Doar un membru al BESV a prezentat buletinele de vot tuturor participanților la procesul de numărare?	613 (78%)	178 (22%)	791
Camera video a filmat întregul proces de desigilare a urnelor și numărare a buletinelor de vot, fără întreruperi?	773 (98%)	18 (2%)	791
Potrivit percepției dumneavoastră, procedurile de votare și numărare a voturilor s-au desfășurat cu respectarea măsurilor de protecție în contextul infecției cu COVID-19 (utilizare mănuși, măști/viziere, aerisirea încăperilor, păstrarea distanței fizice)?	680 (86%)	111 (14%)	791

Majoritatea absolută a secțiilor de votare observate (98%) s-au închis la ora 21.00. Cel puțin 17 secții de votare (2%) s-au închis după 21.00, majoritatea cu o întârziere ne semnificativă.

Atenționăm că în cazul a 178 secții observate (22%) nu s-a respectat procedura de prezentare de către un singur membru al BESV a buletinelor de vot tuturor participanților la procesul de numărare. Aceasta în condițiile în care în buletin erau incluși doar doi concurenți, respectiv procedura de numărare nu ar fi fost de lungă durată.

Mai mult, în situația a 120 SV (15%) s-a încălcat procedura de completare a formularului special de numărare a rezultatelor votării.

Potrivit percepției observatorilor Promo-LEX în cazul a 111 SV (14%) procedurile de votare și numărare a voturilor s-au desfășurat cu încălcarea măsurilor de protecție în contextul infecției cu COVID-19.

MO Promo-LEX atrage atenție că ponderile menționate au fost, în general, atestate și în turul întâi de scrutin.

II. INCIDENTE CONSTATATE PE PARCURSUL ZILEI ALEGERILOR

În urma prelucrării finale a informației raportate de către OTS din SV, precum și de din cadrul echipelor mobile, au fost analizate și publicate în comunicate 499 incidente, cu 18 mai multe decât în turul I.

MO Promo-LEX își exprimă îngrijorarea cu referire la minim 13 cazuri de intimidare a observatorilor sau obstrucționarea procesului de observare liberă în secția de votare. Specificăm că în cel puțin cinci cazuri observatorii Promo-LEX au fost obstrucționați de către funcționarii electorali și/sau colaboratorii poliției ca urmare a semnalării unor incidente în secțiile respective.

De asemenea, atragem atenția asupra cazurilor și zvonurilor cu privire la oferirea de recompense alegătorilor (22), care au fost semnalate preponderent la secțiile de votare pentru alegătorii din regiunea transnistreană. În același context MO Promo LEX menționează și cazurile (37) de transportare organizată a alegătorilor.

Cantitativ, cel mai des raportate incidente – 108 cazuri – se referă la fotografierea buletinelor de vot și alte încălcări ale secretului votului (59), deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri (61) și sigilarea contrar normelor legale a urnelor de vot (43).

Comparativ cu turul I al alegerilor prezidențiale, subliniem micșorarea numărului de cazuri raportate privind nerespectarea măsurilor de protecție și prevenire COVID-19. Amintim, în turul I MO Promo-LEX semnalase organele electorale asupra problemei în cauză.

De cealaltă parte, din aceeași perspectivă comparativă, MO Promo-LEX a constatat dublarea cazurilor de deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri, a numărului de încălcări ce țin de fotografierea buletinelor de vot sau a altor încălcări ale secretului votului și a situațiilor problematice ce se referă la votarea cu urna mobilă.

2.1. Mențiuni metodologice

În ziua turului doi al alegerilor prezidențiale, incidentele au fost semnalate de către următoarele categorii de observatori Promo-LEX:

- 608 observatori statici aflați în secțiile de votare de pe teritoriul Republicii Moldova, conform eșantionului stabilit sociologic;
- observatori din cadrul a 80 de Echipe mobile ce au activat pe teritoriul țării, inclusiv în unitățile administrativ teritoriale unde au fost deschise secții pentru alegătorii din regiunea transnistreană;
- 42 de observatori statici din secțiile de votare pentru regiunea transnistreană
- 61 de observatori statici în secțiile de votare din străinătate.

În total au fost raportate 574 de semnalări, dintre care în calitate de incidente au fost calificate de către Echipa centrală – 499. MO Promo-LEX constată o creștere ușoară (cu 18 cazuri) a numărului de incidente raportate de către observatori pentru turul doi al alegerilor prezidențiale.

Total semnalări de incident recepționate de la observatori		Total incidente prelucrate și incluse în Rapoarte publice de către Echipa centrală		Total semnalări recepționate care nu au fost calificate drept incident	
Turul I	Turul II	Turul I	Turul II	Turul I	Turul II
521	574	481	499	40	75

2.2. Sinteza incidentelor

Tabel nr. 4. Incidente ziua alegerilor (tururile I și II)

Nr.	CATEGORIE INCIDENT	NUMĂR		Difere nța
		Turul I	Turul II	
1.	Intimidarea observatorilor sau obstrucționarea observare liberă în secția de votare	10	13	+3
2.	Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale/ ruperea/ deteriorarea sau absența sigiliilor pe urnele de vot	23	43	+20
3.	Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta secției de votare sau în raza de 100 m	25	28	+3
4.	Prezența materialelor de publicitate, afișaje, panouri electorale din raza secției de votare (100 metri de la localul secției)	34	9	-25
5.	Înteruperea procesului de filmare a operațiunilor electorale privind deschiderea secției de votare sau a procedurilor de numărare a buletinelor de vot	22	24	+2
6.	Agitație electorală sau PR negru în perimetrul de 100 m și/sau în incinta secției de votare pentru a determina alegerea alegătorilor	14	19	+5
7.	Zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite alegătorilor în perimetrul de 100 m al secției de votare pentru a determina alegerea alegătorilor	14	22	+8
8.	Transportarea organizată a alegătorilor (autocare, microbuze sau alte unități de transport care în mod normal nu ar avea ce căuta în preajmă)	50	37	-13
9.	Nerespectarea măsurilor de protecție și prevenire COVID -19	75	35	-40
10.	Deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri (suspendarea funcționării; situații când SIAS Alegeri indică faptul că alegătorul a votat, iar acesta susține că nu a votat)	35	61	+26
11.	Deficiențe în listele electorale	29	15	-14
12.	Fotografierea buletinelor de vot, alte încălcări ale secretului votului (prezentarea buletinului cu votul exprimat, amplasarea defectuoasă a cabinelor de vot ce permit vizualizarea opțiunii alegătorului etc.)	59	108	+49
13.	Votarea nejustificată în grup (în cabine de vot se află 2 și mai multe persoane)	11	10	-1
14.	Încetarea/suspendarea nejustificată a votării în secția de votare	12	7	-5
15.	Deconectări energie electrică	8	11	+3
16.	Obstrucționarea accesului pentru alegători și transportul organizat la secțiile de votare pentru regiunea transnistreană	6	3	-3
17.	Aspecte problematice în procesul de numărare a voturilor	15	5	-10
18.	Aspecte problematice ale votării cu urna mobilă	3	21	+18
19.	Refuz eliberare proces verbal de numărare a voturilor sau intimidare observatori în procesul de eliberare	6	0	-6
20.	Acte de violență sau intimidări ale alegătorilor, sau altor persoane	0	9	+9
21.	Altele	30	19	-11
	TOTAL	481	499	+18

MO Promo-LEX și în turul al doilea al alegerilor prezidențiale a constatat cazuri de intimidare a observatorilor, inclusiv de poliție și funcționari electorali.

De asemenea, atragem atenția asupra raportării de către observatori în ziua de 15 noiembrie 2020 atât a zvonurilor în general pe țară privind coruperea alegătorilor, cât și a cazurilor de oferire de recompense bănești la prezentarea documentelor ce confirmă realizarea votului de către alegătorii din regiunea transnistreană. Analiza în dinamică reflectă o creștere a numărului de cazuri de posibila corupere a alegătorilor în turul al doilea al alegerilor prezidențiale, chiar dacă în cursă au rămas doar 2 candidați.

Comparativ cu turul întâi al alegerilor, în data de 15 noiembrie 2020 aproape s-au dublat cazurile semnalate de deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri. Aceeași tendință, de creștere semnificativă a numărului de încălcări s-a raportat și în privința fotografierii buletinelor de vot sau a altor încălcări ale secretului votului. În plus, constatăm nesoluționarea problemei insuficienței sigiliilor pentru

urnele de vot, ba mai mult a fost raportată majorarea numărului de cazuri comparativ cu ziua de 1 noiembrie 2020.

În plus, din Tabelul nr. 4 se observă creșterea numărului de cazuri problematice cu referire la votarea la locul aflării. Majoritatea problemelor identificate se referă la depunerea cererilor pentru votarea la locul aflării de către persoane neautorizate. O altă deficiență semnalată în cel puțin două cazuri este neaplicarea mecanismului de votare cu urna mobilă pentru alegătorii internați în secțiile COVID-19 ale spitalelor. Amintim că în Rapoartele nr. 6 și 7, MO Promo-LEX atenționează organele electorale asupra necesității respectării cadrului normativ în procesul de recepționare a cererilor de votare la locul aflării. A rămas stabilă incidența mare a cazurilor de transportare organizată a alegătorilor. Prin comparație cu turul întâi, în turul doi al alegerilor prezidențiale a crescut numărul unităților de transport implicate. Ca și în data de 1 noiembrie, la 15 noiembrie 2020 majoritatea cazurilor au vizat perimetrul secțiilor deschise pentru alegătorii din regiunea transnistreană.

De cealaltă parte, în turul doi a scăzut numărul incidentelor ce se referă la nerespectarea măsurilor de protecție și prevenire COVID-19, calitatea listelor electorale și prezența materialelor de publicitate în raza de 100 m a secției de votare.

2.3. Descrierea incidentelor

2.3.1. *Obstrucționarea procesului de observare liberă în secția de votare sau intimidarea observatorilor*

Art. 68 alin. (5) din Codul electoral prevede că observatorii acreditați de CEC pot monitoriza procesul electoral pe întreg teritoriul țării și la toate secțiile de votare, iar observatorii acreditați de CECE - doar pe teritoriul circumscripției respective. Observatorii acreditați au dreptul să asiste la toate operațiunile electorale, la toate ședințele organelor electorale, inclusiv în ziua alegerilor, fără a interveni în procesul electoral sau în alte operații electorale, și să informeze președintele organului electoral despre neregulile observate.

Conform rapoartelor prezentate de observatorii MO Promo-LEX, au fost depistate cel puțin **13 cazuri** în care observatorilor li s-a limitat sau refuzat observarea liberă în secția de votare. Atragem atenția asupra cazurilor de intimidare a observatorilor, în special de către membrii BESV și asupra tentativelor izolate de a scoate observatorul din incinta secției de votare sub pretextul depunerii explicațiilor în adresa organelor de poliție.

Din aceste considerente Misiunea reiterează deschiderea de a colabora cu organele de drept și subliniază că metodologic va da curs doar acelor demersuri legale care vor parveni în adresa Misiunii și va asigura cu asistența juridică necesară absolut toți observatorii care vor fi citați legal la organele de drept. În context, Misiunea face un apel către organele de drept să evite situațiile ce pot fi tratate drept justiție selectivă și tentative organizate de intimidare sau reducere la tăcere a observatorilor Promo-LEX.

Număr de cazuri	Descrierea
Obstrucționarea procesului de observare liberă	
7 cazuri	Interdicția efectuării filmărilor foto și video (4 cazuri): SV 1/116 (inclusiv interdicția deplasării prin interiorul SV), SV 1/196, SV 16/1, SV 18/61. Refuz de oferire a informațiilor privind rata de participare (2 cazuri): SV 2/42, SV 27/54. Acces restricționat în legătură cu măsurile de protecție COVID-19 (1 caz): Spitalul psihoneurologic s. Brînzeni, Edineț
Intimidarea observatorilor	
6 cazuri	De către membrii BESV (2 cazuri): SV 1/87, SV 16/1. De către colaboratorii poliției (3 cazuri): SV 6/4, SV 6/26, SV 27/25. De către observatorul acreditat de un concurent electoral (1 caz): SV 1/218

2.3.2. Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale/ ruperea/ deteriorarea sau absența sigiliilor pe urnele de vot

Conform art. 60 alin. (1) din Codul electoral, în ziua alegerilor, la ora 07.00, președintele BESV, în prezența a cel puțin jumătate din membrii biroului, verifică urnele de vot, le sigilează. În conformitate cu p. 26 și 27 ale Instrucțiunii CEC cu privire la asigurarea infrastructurii SV, securizarea urnelor de vot se realizează prin sigilare. Urnele de vot staționare se sigilează prin intermediul a 4 sigilii de tip colier cu autoblocare, iar urnele de vot mobile, prin intermediul 1 (unui) sigiliu.

Observatorii MO Promo-LEX au depistat un număr de **43 de cazuri** de nerespectare a procedurilor legale de sigilare a urnelor de vot, cele mai multe din cauza recepționării unui număr insuficient de sigilii, și anume:

Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale								
CE	Nr. caz	SV	CE	Nr. caz	SV	CE	Nr. caz	SV
1	11	3; 9; 19; 98; 100; 154; 197; 221; 268; 411; 443;	27	3	1; 2; 54	35	1	8
6	9	2; 5; 14; 18; 24; 26; 30; 35; 40	30	1	30	36	1	4
10	2	3; 4	32	2	15; 22	37	2	22; 38
13	3	24; 25; 27	33	4	2; 3; 6; 8			
18	2	22; 61	34	2	35; 36			

2.3.3. Prezența materialelor de publicitate, afișe, panouri electorale în raza secției de votare (100 m de la locul SV)

Potrivit art. 60 alin. (7) răspunderea pentru asigurarea în ziua alegerilor a ordinii în localul de votare și pe teritoriul din preajmă, în rază de 100 de metri de la localul votării, o poartă președintele biroului electoral al secției de votare. Deciziile luate în acest scop sânt executorii pentru toți.

Observatorii Promo-LEX au constatat **9 cazuri** cu prezența materialelor de publicitate, afișaje, panouri electorale în raza secției de votare (100 metri de la localul secției), în descreștere cu 74% comparativ cu turul întâi de scrutin.

Prezența materialelor de publicitate, afișaje, panouri electorale în raza secției de votare		
Beneficiar	Secții de votare	Nr SV
Maia Sandu (PAS)	SV 01/276; SV 4/34; SV 29/9; SV 30/001; SV 31/001; SV 32/030	6
Igor Dodon (CI)	SV 32/001; SV 29/9	2
Renato Usatii (PN)	SV 18/39	1

2.3.4. Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în raza de 100 m. și în incinta secției de votare

Conform art. 60 alin. (8) din Codul electoral, la activitatea organelor electorale au dreptul să asiste: membrii/reprezentanții organelor electorale ierarhic superioare; reprezentanții concurenților electorali în organele electorale; observatorii naționali/internaționali acreditați de către organele respective, precum și interpreții acestora, după caz; reprezentanții mijloacelor de informare în masă. Potrivit art. 60 alin. (7) din Codul electoral, răspunderea pentru asigurarea în ziua alegerilor a ordinii în localul de votare și pe teritoriul din preajmă, în rază de 100 de metri de la localul votării, o poartă președintele biroului electoral al secției de votare, iar deciziile luate în acest scop sunt executorii pentru toți.

Observatorii Promo-LEX au constatat cel puțin **28 de cazuri** când în incinta SV sau în raza de 100 m de la secția de votare s-au aflat anumite categorii de persoane neautorizate, pe o perioadă de timp mai mare decât limita admisibilă conform prevederilor legale.

Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta secției de votare sau în raza de 100 m de la secția de votare	
Număr de cazuri	Secții de votare
9 cazuri	Cu implicarea reprezentanților partidelor politice sau concurenților electorali: PSRM (4 cazuri) – SV 6/2; SV 6/3; SV 18/63; SV 36/8. PP PDA (2 cazuri)- SV 37/4; SV 37/5. CI Igor Dodon (2 cazuri)- SV 7/27; SV 18/15. Neidentificat (1 caz)- SV 7/11.
2 cazuri	Cu implicarea persoanelor cu funcții de demnitate publică (președinte de raion), membri ai PSRM - SV 37/24; 37/25.
2 cazuri	Prezența nejustificată a persoanelor care activează în clădirea unde are sediu secția de votare: SV 1/216; SV 1/218
2 cazuri	Prezența nejustificată a funcționarilor MAI: SV 7/63; 18/23.
1 caz	Prezența magazinului social pe roți Merișor: SV 25/37.
12 cazuri	Prezența nejustificată a unor persoane neidentificate: SV 1/96; SV 1/232; SV 7/48; SV 11/17; SV 11/24; SV 15/5; SV 18/2 (2 cazuri); SV 18/16; SV 25/12; SV 33/16; SV 37/3.

2.3.5. Zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite alegătorilor

Conform art. 41 alin. (5)-(6) din Codul electoral, concurenților electorali li se interzice să ofere alegătorilor bani, să le distribuie fără plată bunuri materiale, inclusiv din ajutoare umanitare sau din alte acțiuni de binefacere, cu excepția cadourilor simbolice, reprezentând publicitate electorală sau politică, confecționate din mijloace declarate de pe contul „Fond electoral”, care poartă simbolică concurentului electoral și a căror valoare de piață nu depășește 2 unități convenționale.

Observatorii MO Promo-LEX au depistat un număr de **20 cazuri** de oferire a recompenselor materiale sau bănești alegătorilor, și **2 cazuri** de oferire a recompenselor bănești șoferilor de autoturisme care transportă alegătorii.

Zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite alegătorilor	
Număr de cazuri	Descrierea
20 cazuri	Din partea reprezentanților concurentului Igor Dodon (11 cazuri): - Recompense bănești (6 cazuri): SV 15/5 (400 lei); SV 24/28; SV 31/21 (400 lei); SV 37/19 (700 lei); SV 37/26 (40 \$); SV 37/31 (200 lei). - Recompense materiale (4 cazuri): SV 9/7 („cupon”, în sumă de 200 lei cu care pot consuma băuturi alcoolice); Căușeni, Hagimus (200 ruble transnistrene)- 2 cazuri; SV 11/15 (servicii de transportare și examinare medicală). Recompense necunoscute (1 caz): SV 1/213.
	Din partea concurenților electorali neidentificați (9 cazuri): - Recompense bănești (6 cazuri): Regiunea transnistreană, mun. Bender (400 lei), SV 1/325; SV 15/3; SV 37/26 (400 lei); SV 37/29; SV 37/37 (800 lei). - Recompensă materială (1 caz): SV 37/3 (pungi cu conținut necunoscut). - Recompensă necunoscută (2 cazuri): SV 15/5; SV 37/37.
Zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite șoferilor automobilelor pentru transportarea alegătorilor	

2 cazuri	Din partea concurenților electorali neidentificați - Recompense bănești: SV 15/10 (100 lei/ navetă). Din partea reprezentanților concurentului Igor Dodon: - Recompense bănești: SV 37/ 26 (10\$) .
-----------------	--

2.3.6. Agitație electorală în ziua alegerilor

Potrivit Codului electoral, art. 52, alin. (10) în ziua alegerilor nu se admite nici un fel de agitație electorală în incinta secției de votare sau la intrarea în localul secției de votare.

Observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin **19 cazuri** ce pot fi calificate drept acte de agitație electorală sau PR negru la intrarea sau în incinta secției de votare pentru a determina simpatia alegătorilor, cu 5 cazuri mai mult decât în cadrul turului întâi al alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020. Astfel, cu implicarea reprezentanților PPȘ a fost identificat 1 caz, Igor Dodon – 7 cazuri, Maia Sandu (PAS) – 2 cazuri. În alte 9 cazuri de agitație în incinta SV au fost implicați alegătorii – 7 cazuri, neidentificat – 2 cazuri.

Agitație electorală la intrare sau în incinta secției de votare		
Agitator	Secții de votare	Nr cazuri
Maia Sandu (PAS)	SV 1/371; SV 1/218;	2
Igor Dodon (CI)	SV 1/87; SV 1/96; SV 06/002; SV 6/4; SV 9/35; SV 06/004; SV 23/004	7
PPȘ	SV 25/14	1
Alegător	SV 1/91; SV 1/115; SV 1/116; SV 1/ 349; SV 1/371; SV 32/21; SV 32/15	7
Neidentificat	SV 1/241; în proximitatea SV 37/34	2

2.3.7. Transportarea organizată a alegătorilor (autocare, microbuze sau alte unități de transport care în mod normal nu ar avea ce căuta în preajmă)

Potrivit Hotărârii CEC nr. 4390 din 20.10.2020 în timpul rezervat votării se interzice deplasarea oricărui transport rutier cu capacitatea de transportare mai mare de 8 persoane și care nu sunt curse regulate ce funcționează potrivit legislației Republicii Moldova.

Observatorii MO Promo-LEX au identificat cel puțin **26 SV**, respectiv **37 de cazuri**, unde au avut loc situații ce pot fi interpretate drept transportare organizată a alegătorilor. După numărul de cazuri, 21 dintre acestea (cca 57% din total) se referă la SV din circumscripția constituită pentru regiunea transnistreană. De asemenea, din perspectiva numărului de unități de transport implicate (cel puțin 101 automobile, 6 microbuze, 3 autobuze), SV din Circumscripția 37 se detașează net de celelalte secții de votare.

Transportarea organizată a alegătorilor (autocare, microbuze sau alte unități de transport care în mod normal nu ar avea ce căuta în preajmă)			
Circumscripția	Nr cazuri	Numărul SV	Numărul mijloacelor de transport implicate
1 Chișinău	1	SV 104	1 automobil
1 România	1	SV 413	1 microbuz
9 Călărași	5	SV 14, 35, 44	5 automobile, 2 microbuze
10 Căușeni	2	SV 32	4 automobile
11 Cimișlia	2	SV 26	1 automobil, 1 microbuz
12 Criuleni	1	SV 8	4 automobile

15 Dubăsari	1	SV 6	1 automobil, 1 microbuz
18 Florești	1	SV 26	1 automobil
27 Rîșcani	1	SV 25	1 automobil
36 UTA Găgăuzia	1	SV 8	1 automobil
37 Regiunea Transnistreană	21	SV 3, 13, 17, 18, 19, 26, 28, 29, 31, 33, 37, 38, 39, 42	Cel puțin 81 automobile, 2 microbuze, 3 autobuze

2.3.8. Obstrucționarea accesului pentru alegători

Potrivit art. 7 Cod electoral, nimeni nu este în drept să exercite presiuni asupra alegătorului pentru a-l face să voteze sau să nu voteze precum și pentru a-l împiedica să-și exprime voința în mod independent. Iar conform art. 75 alin. (1) Cod electoral, persoanele fizice și juridice care împiedică exercitarea liberă a drepturilor electorale ale cetățenilor, împiedică activitatea organelor electorale, poartă răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

Observatorii MO Promo-LEX au identificat cel puțin **3 cazuri** de obstrucționare a accesului alegătorilor din regiunea transnistreană pe teritoriul controlat de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova sau de conflicte legate de acești alegători.

Obstrucționarea accesului pentru transportul organizat la secțiile de votare pentru regiunea transnistreană	
<i>Descrierea</i>	<i>Nr. cazuri</i>
regiunea transnistreană - Rezina, Varnița, Sănătăuca.	3

2.3.9. Încetarea/suspendarea nejustificată a votării în secția de votare

Potrivit art. 56 alin. (1) Cod electoral în timpul rezervat votării se interzice de a închide localul de votare și de a suspenda votarea, cu excepția cazurilor de dezordine în masă, de calamități naturale, de alte circumstanțe neprevăzute, care îi pun pe alegători în pericol sau fac imposibilă efectuarea votării.

Observatorii MO Promo-LEX au identificat **7 SV** în care procesul de votare a fost suspendat în mod nejustificat pentru diferite perioade de timp între 5 și 15 minute sau a încetat procesul de votare înainte de ora 21.00 din cauza epuizării buletinelor de vot.

<i>Număr de SV</i>	<i>Descrierea</i>
Suspendarea nejustificată a votării	
4 SV	Pentru efectuarea măsurilor de dezinfectare a secției de votare (2 cazuri): SV 1/58 (15 min.); SV 1/92 (10 min). Urmare a întreruperii conexiunii de internet (1 caz): SV 19/26 (10 min) Urmare a întreruperilor de curent la rețeaua electrică (1 caz): SV 7/19 (5 min.)
Încetarea nejustificată a votării	
3 SV	Urmare a epuizării buletinelor de vot: SV 1/340 (25 min.); SV 1/348 (1h 40 min.); SV 1/349 (3h 6 min.)

2.3.10. Deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri

Punctul 61 din Regulamentul cu privire la activitatea BESV stabilește că membrul biroului înmânează alegătorului buletinul de vot, doar după ce alegătorul a fost verificat în SIAS „Alegeri” și s-a constatat întrunirea tuturor condițiilor de participare a alegătorului la vot anume în secția respectivă de votare.

Observatorii Promo-LEX au constatat **61 situații problematice** când SIAS Alegeri a suportat atât deficiențe tehnice (sistarea funcționării, pierderea conexiunii internet), cât și de conținut

(necoincidente între datele din actele de identitate ale alegătorului cu cele din SIAS Alegeri, situații când sistemul arată că alegătorul a votat, deși acesta nu a făcut-o, probleme legate de arondarea alegătorilor la secții de votare).

Deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri		
Tip deficiențe	Secții de votare	Nr. cazuri
Deficiențe tehnice	SV 1/7; SV 1/34; SV 1/38; SV 1/98; SV 1/105; SV 1/107; SV 1/198; SV 1/274; SV 1/298; SV 1/325; SV 1/339 (2 cazuri), SV 1/346 (2 cazuri); SV 1/346; SV 1/353; SV 1/369; SV 1/379; SV 1/406; SV 1/409; SV 1/410 ; SV 1/443; SV 4/3; SV 4/20; SV 6/11; SV 10/2; SV 10/5; SV 10/7; SV 10/36; SV 10/42; SV 11/26; SV 12/28; SV 12/37; SV 25/40; SV 27/25; SV 32/10; SV 32/29; SV 32/31; SV 37/6.	38
Deficiențe de conținut	SV 1/105; SV 1/114; SV 1/301; SV 1/339 ; SV 1/340; SV 1/ 342 (2 cazuri); SV 1/371; SV 1/398; SV 1/433; SV 1/443; SV 11/4; SV 11/26; SV 12/23; SV 18/26 (4 cazuri); SV 35/3; SV 32/15; SV 36/6; SV 36/18; SV 37/11.	23

2.3.11. Deficiențe în listele electorale

Listele electorale, întocmite în baza Registrului de stat al alegătorilor, sunt liste ce cuprind toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază ori își au reședința pe teritoriul unei secții de votare. Alegătorul poate fi înscris numai într-o singură listă electorală și la o singură secție de votare.

Conform observatorilor MO Promo-LEX au fost raportate cel puțin **15 deficiențe** în listele electorale după cum urmează: *discrepanțe dintre adrese (4 cazuri), alegători decedați (1 caz), semnături în locul altor persoane (6 cazuri) și persoane străine înregistrate la adresa de domiciliu a alegătorilor (4 cazuri).*

Deficiențe în listele electorale		
Tip deficiențe	Secții de votare	Nr. cazuri
Discrepanțe dintre adrese	SV 1/261; SV 1/297; SV 18/29; SV 18/55.	4
Semnături în locul altor persoane	SV 1/87; SV 1/218; SV 11/24; SV 11/26; SV 34/5; SV 36/19.	6
Persoane străine înregistrate la adresa de domiciliu	SV 1/117 (2 cazuri); SV 1/246; SV 1/291.	4
Alegători decedați	SV 1/228.	1

2.3.12. Fotografierea buletinelor de vot, alte metode de încălcare ale secretului votului

Conform pct. 68 din Regulamentul privind activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare, este interzisă fotografierea buletinului de vot completat. Conform pct. 19 din Instrucțiunea cu privire la asigurarea infrastructurii SV, amplasarea cabinelor pentru vot secret se efectuează în așa mod încât partea descoperită a acestora să fie orientată spre peretele rămas liber al localului SV, la o distanță de cel mult 1 m.

Potrivit rapoartelor prezentate de observatorii MO Promo-LEX, fotografierea buletinelor de vot precum și cazuri de încălcare ale secretului votului, prin poziționarea incorectă a cabinei de vot sau divulgarea intenționată a opțiunii de vot, au fost raportate cel puțin **108 cazuri**, cu 49 cazuri (45%) mai mult comparativ cu turul întâi de scrutin din 1 noiembrie 2020.

Fotografierea buletinelor de vot, alte încălcări ale secretului votului	
Număr de cazuri	Secții de votare
54 cazuri	Membrii BESV s-au implicat în soluționarea incidentului atunci când alegătorii au fotografiat buletinele de vot, în următoarele SV: 01/076; 06/004; 07/027; 09/046; 1/11; 1/29; 1/41; 1/56; 1/74; 1/91; 1/92 ³ ; 1/100 ² ; 1/154; 1/305; 1/137; 1/142; 1/154; 1/170 ² ; 1/179 ² ; 1/192; 1/241; 1/305; 8/8; 8/39; 9/39; 11/24 ³ ; 13/5; 15/003; 18/004; 18/020; 18/035; 23/031 ² ; 25/081; 32/29; 33/1; 34/002; 34/2; 35/3; 35/35; 36/7; 36/8; 36/9; 37/9; 37/11; 37/21 ²
18 cazuri	Membrii BESV nu s-au implicat în soluționarea incidentului atunci când alegătorii au fotografiat buletinele de vot, în următoarele SV: 1/91; 1/100 ³ ; 1/130; 1/194; 1/195; 1/216; 2/42; 4/25; 12/9; 12/38; 15/012; 20/014; 25/012 ² ; 33/2; 37/14
32 cazuri	Lipsește date vizavi de următoarele SV: 1/261; 1/340 ² ; 1/348; 1/353 ⁶ ; 1/368; 1/369 ⁹ ; 1/377; 1/397 ² ; 1/402 ⁵ ; 1/406; 1/420 ³
4 cazuri	În următoarele SV, cabinele de vot au fost poziționate în așa mod încât secretul votului nu a fost asigurat: 01/276; 06/037; 32/007; 32/19

2.3.13. *Votarea nejustificată în grup (în cabine de vot se află 2 și mai multe persoane)*

Art. 5 și 6 ale Codului electoral stipulează principiile universale care stau la baza unor alegeri democratice și anume **votul direct și secret**, adică alegătorul votează personal, în mod secret, excluzându-se astfel posibilitatea influențării voinței alegătorului. *Votarea în locul unei alte persoane este interzisă. Alegătorul care nu este în stare să completeze de sine stătător buletinul are dreptul să invite în cabină o altă persoană, cu excepția membrilor BESV, reprezentanților concurenților electorali/participanților la referendum și a persoanelor autorizate să asiste la operațiile electorale.*

În cadrul celui de-al doilea scrutin prezidențial, observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin **10 cazuri** ce pot fi calificate drept acte de încălcare a votului direct și secret sau acte de votare nejustificată în grup.

Votarea nejustificată în grup		
Număr total cazuri - 11		
SV în care membrii BESV s-au implicat - 2	SV în care membrii BESV nu au reacționat - 6	Lipsește date - 2
SV 32/3; 33/028;	SV 1/87; 1/277; 10/41; 11/15; 12/11; 1/402	1/100; 1/350

2.3.14. *Deconectări energie electrică*

În conformitate cu pct. 1 din Hotărârea cu privire la responsabilitățile suplimentare ale unor autorități ale administrației publice centrale, ale autorităților administrației publice locale, precum și ale unor instituții, ce țin de asigurarea desfășurării în bune condiții a alegerilor Președintelui Republicii Moldova din 1 noiembrie 2020 din 25 august, distribuitorii de energie electrică sunt responsabili de asigurarea **fără întrerupere** cu energie electrică a sediilor consiliilor electorale și ale birourilor electorale ale secțiilor de votare, potrivit zonelor teritoriale de activitate.

Observatorii MO Promo-LEX au raportat un număr total de cel puțin **11 cazuri** referitoare la deconectarea energiei electrice pe parcursul zilei alegerilor.

Deconectarea energiei electrice	
Număr cazuri	Secții de votare
1	SV 13/25; 15/002; 18/058; 22/006;
2	SV 26/8; 37/38;
3	37/35

2.3.15. Aspecte problematice în procesul de numărare a voturilor

Potrivit informațiilor raportate de observatori, și în cadrul celui de-al doilea scrutin prezidențial, procesul de numărare a voturilor de către birourile electorale a fost realizat cu încălcarea prevederilor art. 61 din Codul electoral. Astfel, observatorii MO Promo-LEX au atestat cel puțin **5 cazuri** de nerespectare a procedurii de numărare a voturilor, cu 10 cazuri mai puțin, comparativ cu turul întâi al alegerilor prezidențiale din 1 noiembrie 2020.

Aspecte problematice în procesul de numărare a voturilor		
Aspecte problematice	Secții de votare	Număr cazuri
Anularea buletinelor de vot neutilizate înaintea expirării timpului rezervat votării	SV 7/8	1
Buletinele de vot neutilizate nu au fost legate separat și sigilate	SV 27/3	1
Ștampilele cu inscripția „Votat” nu au fost înlăturate și sigilate înainte de începerea numărării buletinelor de vot	SV 1/406	1
Proces de numărare a voturilor netransparent	SV 37/3	1
Altele	SV 25/45	1

2.3.16. Întreruperea procesului de filmare a operațiunilor electorale privind deschiderea secției de votare sau a procedurilor de numărare a buletinelor de vot, alte incidente ce țin de filmarea proceselor electorale

Conform pct. 11 din Regulamentul privind funcționarea Sistemului de înregistrare video în SV, sistemul de înregistrare video este funcțional și activ doar în ziua votării:

- înregistrarea video va începe în momentul demarării operațiunilor electorale preparatorii privind deschiderea secției de votare și va fi oprită la deschiderea secției de votare;
- înregistrarea video va reîncepe în momentul închiderii secției de votare și oprită după finalizarea procedurii de numărare și totalizare a voturilor de către membrii biroului electoral al secției de votare.

Conform rapoartelor prezentate de observatorii MO Promo-LEX, au fost raportate cel puțin **24 cazuri** referitoare la incidente ce țin de filmarea operațiunilor privind deschiderea secției de votare sau a procedurilor de numărare a buletinelor de vot.

Întreruperea procesului de filmare a operațiunilor privind deschiderea secției de votare și numărare a buletinelor de vot, alte incidente ce țin de filmarea proceselor electorale	
Număr de cazuri	Secții de votare
5	Desfășurarea operațiunilor electorale privind deschiderea secției de votare nu au fost înregistrate video total/parțial: SV 1/100; SV 1/192; SV 1/340; SV 36/40; SV 37/11.
5	Procesul de numărare a voturilor nu s-a înregistrat total/parțial video: SV 1/100; SV 1/180; SV 1/192; SV 32/15; SV 37/3.

11	Înregistrarea video a procesului de votare: SV 6/16; SV 6/37; SV 6/40; SV 11/2; SV 20/2; SV 27/7; SV 27/10; SV 27/15; SV 27/25; SV 27/46; SV 34/12.
3	Poziționarea incorectă a camerei de înregistrare video, contrar prevederilor legale: SV 1/51; SV 27/3; SV 32/21.

2.3.17. Aspecte problematice ale votării cu urna mobilă

Conform art. 60 alin. (6) din Codul electoral, în cazul în care președintele biroului electoral al secției de votare autorizează scoaterea din localul secției de votare **a unei urne de vot mobile**, faptul acesta, precum și lista de alegători care au solicitat votarea la locul aflării sunt aduse la cunoștința reprezentanților concurenților electorali și a persoanelor autorizate să asiste la operațiile electorale.

Conform pct. 8-10, 13 din Instrucțiunea cu privire la procedura de vot cu urna mobilă, numărul de urne de vot mobile se stabilește prin hotărâre a biroului electoral al secției de votare. În cazul unui număr mare de solicitări în ziua alegerilor, președintele biroului este în drept să autorizeze scoaterea urnei mobile din localul secției de votare la orice oră după deschiderea secției de votare. Membrii biroului electoral plecați cu urna mobilă vor reveni la secția de votare pînă la ora 21.00. După efectuarea votării la locul aflării, buletinele de vot neutilizate se returnează biroului electoral al secției de votare, despre care fapt se consemnează în raportul biroului electoral.

Conform rapoartelor prezentate de observatorii MO Promo-LEX, au fost raportate cel puțin **21 cazuri** referitoare la incidente ce țin de procedura de votare cu urna mobilă.

Aspecte problematice ale votării cu urna mobilă
SV 1/142 (2 cazuri); SV 1/190; SV 1/193; SV 1/197; SV 1/213 (2 cazuri); SV 1/223; SV 1/224; SV 1/225 (2 cazuri); SV 1/291; SV 6/2; SV 9/8; SV 15/5; SV 15/14; SV 16/1; SV 18/55; SV 32/33; SV 33/3; SV 36/24.

2.3.18. Nerespectarea măsurilor de protecție și prevenire COVID -19

În cadrul turului al doilea al alegerilor prezidențiale din 15 noiembrie 2020 MO Promo-LEX constată o descreștere cu 47% a numărului de cazuri referitoare la nerespectarea principalelor reguli de prevenire a infecției COVID-19. Astfel, observatorii Promo-LEX au raportat un număr total de cel puțin **35 cazuri** referitoare la nerespectarea principalelor reguli stabilite de CEC în Instrucțiunea cu privire la măsurile de prevenire a infecției COVID-19 în perioada electorală.

Nerespectarea măsurilor de protecție și prevenire COVID-19		
Încălțări	Secții de votare	Număr cazuri
Nu a fost asigurată termometria, lipsa registrului	SV 1/402; SV 1/405; SV 06/033; SV 18/016; SV 31/006; SV 31/019; SV 31/025	7
Nu a fost asigurată purtarea măștilor de protecție și a vizierelor	SV 06/016; SV 06/018; SV 06/040; SV 6/14; SV 10/41; SV 18/023; SV 18/026; SV 18/061; SV 18/063; SV 37/20; SV 37/21	11
Nu a fost respectată distanța socială	SV 01/208; SV 1/197; SV 1/203; SV 1/291; SV 1/292; SV 1/298; SV 10/49; SV 06/016; SV 18/013; SV 18/064; SV 32/029; SV 32/3; SV 32/21; SV 32/33	15
Alte reguli de protecție sanitare Covid-19	SV 01/285; SV 12/027	2

2.3.19. Acte de violență sau intimidări ale alegătorilor sau altor persoane

Observatorii MO Promo-LEX au raportat un număr total de cel puțin **9 cazuri** referitoare la comiterea actelor de violență sau intimidări ale alegătorilor sau a altor persoane.

Acte de violență sau intimidări ale alegătorilor sau altor persoane		
Încălțări	Secții de votare	Nr. cazuri
Acte de violență/intimidare a alegătorilor	SV 1/101; SV 1 /266; SV 37/6.	3
Acte de violență/intimidare a membrilor organelor electorale	SV 1/196; SV 1/199; SV 1/266; SV 1/353; SV 13/24; SV 33/27.	6

2.3.20. Altele

Printre cele 19 incidente de la categoria *Altele* am specifica (lista completă a se vedea la Anexa 1): limitarea accesului la TV și internet în rețeaua Moldtelecom, lipsa cabinei de vot pentru persoanele cu dizabilități, comportament inadecvat al alegătorilor, tentativă de votare/votare repetată, nerespectarea prevederilor legislației de către Biroul electoral al SV ș.a.

III. REZULTATELE FINALE ALE NUMĂRĂRII VOTURILOR DE CĂTRE PROMO-LEX

MO Promo-LEX a analizat corectitudinea completării a 2 139 de PV de numărare a voturilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din totalul de 2 143 întocmite. Au fost identificate 16 PV completate cu 37 de erori, depistate în baza formulelor de verificare. Comparativ, numărul proceselor-verbale identificate ca fiind eronate este mai mic față de turul I. În plus, retrospectiv, de la ultimele alegeri prezidențiale (2016) în ziua de 15 noiembrie 2020 MO Promo-LEX a identificat cel mai mic număr de PV eronate.

Rezultatele numărării în paralel a buletinelor de vot pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova nu au indicat asupra unor diferențe majore între datele preliminare CEC și datele finale Promo-LEX.

3.1. Corectitudinea întocmirii proceselor-verbale (PV) privind rezultatele numărării voturilor

În contextul observării alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 noiembrie 2020, MO Promo-LEX a analizat corectitudinea completării a 2 139 PV de numărare a voturilor pentru funcția de Președinte (din totalul de 2 143 de procese verbale întocmite). Dintre acestea, 791 au fost recepționate în format hârtie de către observatorii statici și echipele mobile ce au asistat la procedurile de închidere a secțiilor de votare și numărarea buletinelor de vot. Alte 1 348 de exemplare a proceselor verbale au fost obținute în format foto de către observatorii pe termen lung în cadrul CECE, pe parcursul recepționării de la BESV.

Au fost identificate 16 PV conținând 37 de erori, depistate în baza formulelor de verificare (a se vedea în baza Anexa 2).

Tabelul 5. Tipul și numărul erorilor depistate

TIP EROARE	NUMĂR
D == F+H	5
E == C-D	2
I == C+J	9
H == G1+G2	7
F == D-H	5
J == I-C	9

Verificarea corectitudinii întocmirii s-a făcut în baza formulelor înserate în textul procesului-verbal: **d=f+h; e=c-d; f=d-h; h=g1+g2+gn; i=c+j; j=i-c.**

Formula **d=f+h** nu a fost respectată în 5 procese-verbale. În aceste cazuri nu s-a reușit a demonstra că numărul de buletine de vot extrase din urne coincide cu suma buletinelor nevalabile și a celor valabil exprimate. Pot apărea dubii privind corectitudinea numărării buletinelor valabil exprimate, respectiv a rezultatelor pe concurenți.

Formula **e=c-d** nu s-a reușit a demonstra în cazul a 2 procese-verbale. În acest fel, în aceste SV nu ar coincide numărul de semnături din listele electorale cu cel al buletinelor de vot din urne.

Formula **i=c+j** nu a putu fi aplicată corect în cazul a 9 procese-verbale. Aceeași situație fiind atestată în cazul verificării conform formulei **j=i-c**. În acest fel, sau buletinele neutilizate și anulate au fost numărate greșit sau semnăturile din listele electorale. De altfel, constatăm că expresia "neutilizate și anulate" poate induce în eroare membrii BESV, care pot asocia cu două categorii distincte de buletine.

Formula $h=g1+g2+gn$ nu a fost respectată în 7 procese-verbale. Atragem atenția în mod deosebit la această formulă: suma voturilor pentru concurenți nu coincide cu numărul total de voturi valabil exprimate în respectivele procese-verbale analizate. Apar semne de întrebare privind corectitudinea rezultatelor pe concurenți electorali.

Formula $f=d-h$ verifică numărul buletinelor declarate nevalabile prin scăderea din numărul total al buletinelor a buletinelor valabil exprimate. Sunt raportate erori la aplicarea acestei formule de verificare în 5 procese-verbale. Sunt valabile concluziile expuse la verificarea formulei $d=f+h$.

Din perspectiva comparativă, MO Promo-LEX subliniază că numărul proceselor-verbale eronate completate de BESV în turul al doilea s-a micșorat față de turul întâi. Retrospectiv, în ziua de 15 noiembrie 2020 a fost înregistrat cel mai mic număr de PV eronate identificate de MO Promo-LEX.

Tabelul 6. Numărul proceselor verbale de numărare a voturilor cu erori (perspectiva comparativă)

	Alegeri prezidențiale 2016, turul II	Alegeri parlamentare, 2019 ³	Alegeri locale generale, 2019	Alegeri prezidențiale 2020, turul I	Alegeri prezidențiale 2020, turul II
Procese verbale eronate	34	142	24	27	16

3.2. Analiza comparativă a datelor privind totalizarea paralelă a voturilor efectuată de MO Promo-LEX și datele anunțate de CEC

Rezultatele totalizării finale Promo-LEX au fost calculate în baza a 2 139 procese verbale de numărare a voturilor, iar rezultatele preliminare CEC au fost calculate reieșind din toate cele 2 143 procese verbale întocmite și transmise prin sistemul SIAS Alegeri.

Pentru totalizarea finală, MO Promo-LEX a prelucrat atât PV recepționate în format hârtie (791 exemplare) de la observatorii aflați în secțiile de votare, cât și PV în format foto (1 348 de exemplare) obținute de către observatorii pe termen lung în cadrul CECE.

De asemenea, atragem atenția că rezultatele preliminare Promo-LEX au fost estimate la scară națională în baza calculelor efectuate strict pe conținutul proceselor verbale obținute din eșantionul de 608 SV.

Tabelul 7. Rezultate totalizare în paralel

N.O.	Nume candidat	Partid	CEC, preliminar	Promo-LEX, preliminar, eșantion	CEC, Final		Promo-LEX, Final, 2139 SV		Diferența CEC, final/Promo-LEX, final (%)
1	Maia Sandu	PAS	57.72%	52.9%	57.72%	943006	57.83%	943626	-0.11%
2	Igor Dodon	CI	42.28%	47.1%	42.28%	690615	42.22%	688919	+0.06%

³ Circumscripția națională

LISTA DE ABREVIERI

alin. – alineatul

APL – administrația publică locală

art. – articolul

BESV – birou electoral al secției de votare

BE Unirea – Blocul Electoral „UNIREA”

com. – comuna

CEC – Comisia Electorală Centrală

CECE – Consiliul electoral al circumscripției electorale de nivelul II

CI – candidat independent

lit. – litera

MO – Misiune de observare

mun. – municipiu

nr. – număr

or. – oraș

OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa

OSCE/ODIHR – Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului

OTL – observator pe termen lung

OTS – observator pe termen scurt

PAS – Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”

pct. – punctul

PN – Partidul Nostru

PSRM – Partidul Socialiștilor din Republica Moldova

s. – satul

SV – secție de votare

UAT – unitate administrativ-teritorială

USAID – Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

UTAG – Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia

ANEXE

Anexa 1. Alte incidente

Alte		
Nr. de cazuri	Descrierea	Numărul SV
1	Limitarea accesului la TV și internet în rețeaua Moldtelecom	mun. Chișinău, mun. Bălți, Nisporeni, Anenii Noi, Criuleni, Ștefan Vodă, Căușeni, Strășeni
1	Lipsa cabinei de vot pentru persoanele cu dizabilități	SV 33/032
2	Comportament inadecvat al alegătorilor	SV 1/031, SV 1/095
2	Contactarea telefonică a alegătorilor cu scopul de a-i chema la vot și/sau privind prezența la vot	mun. Chișinău, SV 01/001
2	Tentativă de votare / votare repetată	SV 1/340, SV 35/9
2	Prestația necorespunzătoare a membrilor BESV membrilor biroului electoral sau a persoanelor autorizate să asiste la operațiunile electorale	SV 11/45, SV 18/002
9	Nerespectarea prevederilor legislației de către Biroul electoral al SV (acordarea buletinelor de vot, nerespectarea procedurii de anulare a voturilor, proceduri din ziua alegerilor)	SV 1/152, SV 1/195, SV 1/213, SV 1/348, SV 1/382, SV 06/021, SV 06/002, SV 14/2, SV 32/10
Total 19 cazuri		

Anexa 2. Descriere categorii erori din procese verbale pe secții de votare

N/O	C/SV	Circumscripția/Localitate	Număr Erori	N/O
1	10-046	Căușeni - TOCUZ	2	I == C+J J == I-C
2	01-038	Chișinău - BOTANICA	3	D == F+H F == D-H H == G1+G2
3	01-060	Chișinău - BOTANICA	1	H == G1+G2
4	01-130	Chișinău - CENTRU	2	I == C+J J == I-C
5	13-006	Dondușeni - BRICENI	3	E == C-D I == C+J J == I-C
6	13-013	Dondușeni - FRASIN	1	H == G1+G2
7	13-015	Dondușeni - HORODIȘTE	2	D == F+H F == D-H
8	17-066	Fălești - RĂUȚEL	2	I == C+J J == I-C
9	19-010	Glodeni - BALATINA	2	I == C+J J == I-C
10	22-004	Leova - LEOVA	5	D == F+H I == C+J F == D-H J == I-C H == G1+G2
11	23-012	Nisporeni - BOLDUREȘTI	1	H == G1+G2
12	25-068	Orhei - SELIȘTE	2	I == C+J J == I-C
13	28-026	Sîngerei - CIUCIUIENI	4	D == F+H E == C-D F == D-H H == G1+G2
14	31-012	Șoldănești - COTIUJENII MARI	1	H == G1+G2
15	34-043	Telenești - VĂSIENI	4	D == F+H

				I == C+J F == D-H J == I-C
16	36-019	UTA Gagauzia - CEADIR LUNGA	2	I == C+J J == I-C